

DELOVANJE SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNIH KNJIŽNIC V LETU 1977

Kaj lahko rečemo o delovanju splošnoizobraževalne knjižnične mreže v Sloveniji? Podatki kažejo, da knjižničarstvo te smeri v poprečju ni napredovalo v skladu s splošnimi predvidevanji in obstaja precej elementov, ki že zdaj negativno vplivajo na nadaljnji razvoj splošnoizobraževalne knjižnične mreže, lahko pa bodo tudi v prihodnosti.

Omenila bi predvsem nekaj pojavov, ki jih odkriva statistika. Gre za zapiranje knjižnic v lastne, notranje probleme, za pomanjkljiv posluš pri uveljavljanju družbenega interesa za enakomernejšo prisotnost knjige na vseh območjih in v vseh okoljih, za večkrat neustrezno, sedanji vlogi in funkciji knjižnic slabo prilagojeno nabavno politiko, in za uresničevanje programskih ciljev, ki smo si jih zastavili knjižničarji sami ob sprejetju našega petletnega razvojnega načrta.

Vse preveč je knjižnic, ki so po začetnem uspešnem startu padle v stagnacijo ali celo nazadovale. V času, ko je potekala akcija »Človek, delo, kultura« in ko poteka tudi pomembna akcija SZDL za izboljšanje družbenega položaja knjige, si nobeno knjižnično vodstvo ne bi smelo dovoliti stagnacije ali celo upadanja dejavnosti. Podatki o lanskem poslovanju pa kažejo v vrsti knjižnic prav to tendenco. Tako je bilo npr. v letu 1977 v 16 občinskih knjižnicah izposojenih manj knjig kot leto poprej in v 21 občinskih knjižnicah so se zmanjšala sredstva za nakup nove literature. Na novo odprtih je bilo v vsej Sloveniji komaj 14 izposojevališč (ali v vsaki četrti občini en!). Potujoče knjižnice so se povečale za 9 postajališč, ponovno pa se večja število amaterskih knjižnic, ki osamljene in brez pomoči občinskih matičnih knjižnic delujejo v okviru ZKO. V letu 1977 je njihovo število naraslo za 23 in jih imamo zdaj 136. In če ob tem vidimo, da vsa ta množica društvenih knjižnic ni pridobila v letu 1977 več kakor 5863 knjig ali v poprečju 43 knjig na knjižnico, so naše ocene o premajhni skrbi za hitrejšo in učinkovitejšo rast knjižnične mreže znotraj posameznih občin resnično utemeljene.

Za tak pojav je gotovo tudi nekaj objektivnih razlogov. Knjižnicam se je npr. skupni prihodek v letu 1977 povečal le za poprečno 18 %, kar je najmanj v zadnjih petih letih. Skupna sredstva knjižnic so znašala v 1977. letu 69,957.625 din; od tega se je dohodek od kulturnih skupnosti v znesku 57,835.246 din v primerjavi s preteklim letom povečal le za poprečno 14 %.

Finančna sredstva za nakup knjig so se zaradi bistvenega povečanja stroškov za druge materialne izdatke in za osebne dohodke zmanjšala za povprečno 30 % ali za 2,784.510 din.

Knjižnice kadrovsko že od leta 1975 stagnirajo in zaposlovanje novih delavcev ne narašča več niti po povprečno dogovorjeni stopnji. Število delavcev v splošnoizobraževalnih knjižnicah v Sloveniji se je po posameznih letih gibalo takole: leta 1975 je bilo v knjižnicah 386 stalno zaposlenih, leta 1976 385 in leta 1977 389 delavcev.

Nakup literature se je v letu 1977 nekoliko povečal, čeprav so se sredstva knjižnic za nakup knjig zmanjšala. Kupljenih je bilo skupaj 99.635 knjig, prirast obveznih izvodov in odkupa KSS pa je znašal 35.367 enot. Skupen dotok literature, vključno z darovi in zamenami, je znašal 161.675 knjig, kar je povprečno za 10 % več kakor preteklo leto.

Temeljna knjižna zaloga se je povečala za 105.462 enot in znaša 2,870.323 enot. To pomeni, da so knjižnice izločile 44.355 enot ali slaba 2 % literature, kar je še vedno manj, kot je predvideno po načrtu. Čeprav imamo v povprečju 1,6 knjige na prebivalca v republiki, so razlike med posameznimi občinami še vedno velike. V 33 občinah ne dosegajo npr. minimuma ene knjige na prebivalca, najskromnejšo knjižno zalogo in pod kakršnimkoli minimumom pa imajo občinske matične knjižnice Krško, Laško, Metlika, Mozirje, Ormož, Ribnica, Sevnica in Šentjur pri Celju. Knjižnici Dravograd in Radlje pa ne dajeta podatkov, čeprav tudi spadata v okvir najšibkejših.

V letu 1977 je bolj kot v preteklih letih naraslo število članov knjižnic. Knjižnice imajo zdaj skupaj 310.562 članov, povečanje znaša 63.433 članov ali 20 %. Tolikšno povečanje kaže, da se je del knjižnic vendarle vključil v družbeno aktivnost za povečanje bralnih interesov občanov.

Knjižnice so obiskali člani 2,013.879-krat. V primerjavi s preteklim letom se je obisk povečal povprečno le za 1 % in ne narašča sorazmerno s številom novih bralcev. Če je npr. v letu 1973 vsak obiskovalec obiskal knjižnice še povprečno po 9-krat letno, jih je v letu 1977 le še 6-krat. Zakaj je prišlo do tako opaznih sprememb? Možna je sprememba v strukturi bralcev ali pa se ponudba slabša in bralec ne dobi ustrezne literature in se njegov obisk zaradi tega manjša. Ta problem bi morala analizirati vsaka knjižnica, kjer se obisk bralcev manjša.

V tem letu je bilo izposojenih 4,651.380 knjig ali za povprečno 7 % več kot leto prej. Tudi izposoja ne narašča skladno s predvidevanji in znaša zdaj povprečno 2,6 knjige na prebivalca.

V Sloveniji je leta 1977 v splošnoizobraževalni knjižnični mreži delovalo 61 občinskih in drugih večjih knjižnic, 185 izposojevališč

in 313 bibliobusnih postajališč. Omeniti moram, da knjižnice posvečajo precej pozornosti raznim oblikam dejavnosti. Imele so 453 razstav ali skoraj 50 % več kot preteklo leto. Literarnih večerov je bilo 101, pravljčnih ur, ugank in drugih prireditev pa 964, kar je nekoliko pod lansko ravniyo teh vrst prireditev.

Ančka Korže-Strajnar

Zap. št.	Splošnoizobraževalne knjižnice v Sloveniji	Število zvezkov	Prirast literature	Izposoja	Število obiskov	Finančna sredstva	
						skupaj	za knjige
1.	AJDOVŠČINA matična druge	22.605 2.425	1.730 10	63.860 848	26.748 815	569.204,— 950,—	129.076,— —
2.	BREŽICE matična druge	18.375 3.890	1.420 62	43.886 737	17.012 578	625.650,— 5.599,—	113.402,— —
3.	CELJE matična druge	238.370 4.035	9.050 86	312.112 4.413	129.221 2.557	5,741.752,— 6.202,—	219.498,— —
4.	CERKNICA matična druge	11.927 —	795 —	25.167 —	8.118 —	219.963,— —	76.498,— —
5.	ČRNOMELJ matična druge	10.647 —	1.027 —	14.654 —	7.012 —	348.200,— —	77.058,— —
6.	DOMŽALE matična druge	28.810 —	1.130 —	41.431 —	19.327 —	445.000,— —	77.180,— —
7.	DRAVOGRAD matična druge	ni podatkov					
8.	GOR. RADGONA matična druge	11.920 —	559 —	7.534 —	5.241 —	328.756,— —	56.535,— —

Zap. št.	Splošnoizobraževalne knjižnice v Sloveniji	Število zvezkov	Prirast literature	Izposoja	Število obiskov	Finančna sredstva	
						skupaj	za knjige
9.	GROSUPLJE matična druge	16.520 —	1.321 —	47.092 —	24.245 —	511.067,— —	122.419,— —
10.	HRASTNIK matična druge	12.479 —	895 —	21.127 —	9.036 —	341.960,— —	72.911,— —
11.	IDRIJA matična druge	39.412 —	1.195 —	58.061 —	27.027 —	600.626,— —	104.370,— —
12.	IL. BISTRICA matična druge	17.015 —	1.205 —	32.311 —	14.622 —	417.522,— —	95.797,— —
13.	IZOLA matična druge	22.945 —	701 —	39.847 —	25.143 —	456.160,— —	64.592,— —
14.	JESENICE matična druge	58.833 —	1.958 —	56.991 —	23.085 —	1.045.032,— —	181.769,— —
15.	KAMNIK matična druge	30.017 3.146	2.341 337	29.943 2.824	20.616 1.308	852.112,— 56.215,—	245.865,— —
16.	KOČEVJE matična druge	23.524 —	2.122 —	86.429 —	44.968 —	712.281,— —	177.740,— —
17.	KOPER matična druge	130.022 —	4.546 —	122.406 —	72.140 —	2.761.037,— —	236.941,— —

Zap. št.	Splošnoizobraževalne knjižnice v Sloveniji	Število zvezkov	Prirast literature	Izposoja	Število obiskov	Finančna sredstva	
						skupaj	za knjige
18.	KRANJ matična druge	179.466 14.563	9.657 157	314.112 11.839	124.103 5.800	4.095.020,— 9.399,—	603.854,— —
19.	KRŠKO matična druge	9.715 4.839	1.223 84	11.937 2.513	6.126 2.503	664.549,— 16.815,—	83.956,— —
20.	LAŠKO matična druge	4.403 7.656	610 386	7.417 1.777	4.080 978	390.753,— 52.413,—	60.364,— —
21.	LENART matična druge	15.425 465	1.085 —	11.163 396	5.013 338	373.536,— 180,—	62.626,— —
22.	LENDAVA matična druge	29.931 —	2.723 —	37.620 —	12.952 —	827.896,— —	130.379,— —
23.	LITIJA matična druge	13.247 —	1.166 —	47.823 —	16.229 —	515.408,— —	74.928,— —
24.	LJUBLJANA- BEŽIGRAD matična druge	39.050 —	2.391 —	118.451 —	50.698 —	1.462.753,— —	247.755,— —
25.	LJUBLJANA- CENTER matična druge	123.480 158.459	3.842 9.004	200.301 431.511	71.578 174.515	2.517.604,— 5.351.063,—	410.405,— 767.690,—

Zap. št.	Splošnoizobraževalne knjižnice v Sloveniji	Število zvezkov	Prirast literature	Izposoja	Število obiskov	Finančna sredstva	
						skupaj	za knjige
26.	LJUBLJANA MOSTE-POLJE matična druge	43.250 —	2.535 —	162.002 —	63.249 —	1.634.481,— —	252.845,— —
27.	LJUBLJANA- ŠIŠKA matična druge	43.814 —	2.450 —	132.949 —	63.125 —	1.361.853,— —	252.337,— —
28.	LJUBLJANA VIČ-RUDNIK matična druge	30.903 17.232	3.170 1.259	106.481 38.281	43.858 17.688	1.297.412,— 102.193,—	348.105,— 71.963,—
29.	LJUTOMER matična druge	14.567 —	920 —	33.613 —	12.452 —	417.515,— —	78.004,— —
30.	LOGATEC matična druge	9.809 —	389 —	17.120 —	10.328 —	87.902,— —	27.498,— —
31.	MARIBOR matična druge	186.015 26.233	9.722 560	477.008 15.525	210.600 7.498	6.101.469,— 48.459,—	689.555,— —
32.	METLIKA matična druge	3.835 —	599 —	2.934 —	1.375 —	89.928,— —	61.840,— —
33.	MOZIRJE matična druge	6.880 —	1.987 —	10.805 —	7.241 —	535.394,— —	198.705,— —

Zap. št.	Splošnoizobraževalne knjižnice v Sloveniji	Število zvezkov	Prirast literature	Izposoja	Število obiskov	Finančna sredstva	
						skupaj	za knjige
34.	MURSKA SOBOTA						
	matična	91.642	3.699	86.173	59.803	2.634.058,—	104.376,—
	druge	11.416	361	9.915	10.862	—	—
35.	NOVA GORICA						
	matična	119.063	9.112	112.402	51.783	2.771.611,—	387.850,—
	druge	—	—	—	—	—	—
36.	NOVO MESTO						
	matična	142.345	5.396	77.621	45.778	2.493.294,—	257.376,—
	druge	22.380	862	2.759	7.004	57.802,—	—
37.	ORMOŽ						
	matična	7.272	295	13.677	6.924	185.514,—	9.962,—
	druge	—	—	—	—	—	—
38.	PIRAN						
	matična	27.894	1.879	43.622	21.900	708.614,—	89.662,—
	druge	—	—	—	—	—	—
39.	POSTOJNA						
	matična	29.172	2.131	104.920	34.924	1.044.235,—	201.566,—
	druge	—	—	—	—	—	—
40.	PTUJ						
	matična	85.597	4.888	83.218	39.357	1.728.450,—	181.169,—
	druge	20.161	419	14.699	5.877	10.005,—	—
41.	RADLJE OB DRAVI						
	matična	ni podatkov	—	—	—	—	—
	druge	—	—	—	—	—	—
42.	RADOVLJICA						
	matična	52.947	2.825	80.343	32.098	1.082.791,—	280.637,—
	druge	—	—	—	—	—	—

Zap. št.	Splošnoizobraževalne knjižnice v Sloveniji	Število zvezkov	Prirast literature	Izposoja	Število obiskov	Finančna sredstva	
						skupaj	za knjige
43.	RAVNE NA KOROŠKEM matična druge	87.733	5.459	44.428	17.866	1.746.020,—	173.137,—
		34.357	1.394	26.687	10.794	248.493,—	—
44.	RIBNICA matična druge	9.262	600	15.061	6.892	257.860,—	38.510,—
		—	—	—	—	—	—
45.	SEVNICA matična druge	9.576	626	9.430	5.181	233.155,—	40.876,—
		—	—	—	—	—	—
46.	SEŽANA matična druge	25.770	1.559	20.964	14.441	705.802,—	148.099,—
		—	—	—	—	—	—
47.	SLOVENJ GRADEC matična druge	14.509	1.314	29.703	18.245	488.570,—	122.852,—
		—	—	—	—	—	—
48.	SLOVENSKA BISTRICA matična druge	18.806	1.400	31.874	17.596	584.264,—	127.047,—
		—	—	—	—	—	—
49.	SLOVENSKE KONJICE matična druge	15.642	1.021	16.139	10.027	482.760,—	114.390,—
		—	—	—	—	—	—
50.	ŠENTJUR matična druge	7.758	1.020	7.387	4.442	199.442,—	92.002,—
		—	—	—	—	—	—

Zap. št.	Splošnoizobraževalne knjižnice v Sloveniji	Število zvezkov	Prirast literature	Izposoja	Število obiskov	Finančna sredstva	
						skupaj	za knjige
51.	ŠKOFJA LOKA matična druge	43.165 —	2.905 —	117.330 —	35.370 —	956.644,— —	273.634,— —
52.	ŠMARJE pri JELSAH matična druge	21.301 —	1.432 —	10.580 —	3.572 —	323.601,— —	132.613,— —
53.	TOLMIN matična druge	22.975 —	1.348 —	35.362 —	15.989 —	815.000,— —	170.244,— —
54.	TRBOVLJE matična druge	20.278 6.794	912 212	29.003 10.315	14.106 4.426	439.508,— 59.189,—	67.217,— —
55.	TREBNJE matična druge	13.760 —	1.132 —	21.228 —	10.734 —	314.078,— —	76.336,— —
56.	TRŽIČ matična druge	17.466 —	1.264 —	36.766 —	16.851 —	713.619,— —	142.873,— —
57.	VELENJE matična druge	32.745 —	2.299 —	83.131 —	46.387 —	4.655.476,— —	206.330,— —
58.	VRHNIKA matična druge	23.965 —	2.826 —	67.221 —	25.716 —	889.992,— —	286.268,— —
59.	ZAGORJE matična druge	17.474 —	1.375 —	27.569 —	12.170 —	519.925,— —	123.438,— —
60.	ŽALEC matična druge	12.505 24.700	1.155 1.110	18.095 25.000	13.090 10.200	550.412,— —	244.493,— —

